

залежить від взаємодії з іншими правовими системами, в результаті якої відбувається залучення, вдосконалення, спрощення тих чи інших інститутів і принципів права» (2, с. 7).

Підсумовуючи викладене вище, можемо констатувати, що право у світовому співтоваристві та громадянському суспільстві в наші дні набуває статусу ще більш ефективного та авторитетного регулятора різноманітних суспільних відносин. Усе призводить до того, що загальноправові джерела та принципи ведуть до зближення правових систем, але при цьому національно-правові розбіжності не втрачають свого значення, адже їх слід розглядати як вагомий внесок націй і держав у загальноправову скарбницю. Зближення національних правових систем означає спільний курс на визначення загальних напрямів узгодженого правового розвитку, з урахуванням сучасних трансформаційних процесів.

Список бібліографічних посилань:

1. Ролз Дж. Теорія справедливості / Дж. Ролз. – Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 822 с.
2. Сидоренко О. О. Правова система України в контексті глобалізації / О. О. Сидоренко // Теорія і практика правознавства. – 2016. – Вип. 1 (9). – С. 1-9.

УДК 94 (477) «1917 / 1920»

Надія Михайлівна ДЕМИДЕНКО,

завідувач кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

«ЗАПОВІТ БОРЦЯМ ЗА ВИЗВОЛЕННЯ» ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА: ПОГЛЯД З ХХІ СТОЛІТТЯ

*«Є боротьба за долю України.
Все інше – то велике мискоборство»
(Ліна Костенко)*

Володимир Винниченко (1880-1951) – політичний і державний діяч, який у 1917-1918 рр. очолював уряд Української держави, а з листопада 1918-го до лютого 1919-го очолював Директорію УНР, з милості ідеологічних опонентів довгий час носив тавро ворога України (з акцентом на моментах «пробільшовицької» орієнтації). В. Винниченка, який щиро і послідовно відстоював широку автономію України у складі демократичної федеративної Російської республіки, справедливо називають людиною, «розіп'ятою на хресті політики» (1, с. 3).

Дослідженню різноманітних аспектів громадсько-політичної діяльності В. Винниченка присвячені праці В. Солдатенка, С. Кульчицького, О. Салтовського, О. Удада, І. Старовойтенко, І. Гошуляка та інших. Але їх характеристики залишаються неоднозначними і дотепер.

До революційної діяльності майбутній голова Генерального секретаріату, який народився в останній чверті XIX ст. у степовій Україні, долучається з юних літ (у 20 років стає членом Революційної української партії). У той же час, будучи студентом Київського університету, отримує велику популярність як літератор. Згодом до його письменницьких доробків входить 14 романів, понад 100 оповідань, п'єси, сценарії, памфлети. Романи і п'єси Винниченка активно перекладалися іноземними мовами. Велику популярність творів Винниченка в Європі засвідчує той факт, що у 1920-х роках німці екранізували його п'єсу «Чорна Пантера і Білий Ведмідь». У радянській Україні побачило світ 24-томне зібрання його творів. Книги активно купувалися і читалися.

Після невдалої спроби домовитися з більшовиками про подальшу долю автономії України (і отримавши шквал критики від української діаспори), у вересні 1920 року В. Винниченко назавжди виїздить за кордон. У Шоденнику він запише, що хоче назавжди обтрусити з себе порох політики: «. . . Я їду як письменник, а як політик я всією душею хочу померти. Хай ідуть на цю роботу ті, яким не треба відривати себе від любішої роботи, . . . нехай ідуть ті, які ще не переходили Голгоф ...» (2, с. 112).

Починаючи з 1930-х років твори В. Винниченка у Радянському Союзі потрапляють під заборону: книжки вилучаються з бібліотек і знищуються, творчість перестає вивчатися в школах. Якщо про нього і згадували, то виключно як про «буржуазного націоналіста».

Опинившись між двох вогнів, Винниченко на довгі роки замовкає як політик і політичний мислитель. Він не бере участі в еміграційних державних інституціях і урядах, вважаючи їх грою амбіцій та невгамованого честолюбства. Однак за два роки до смерті, у 1949 році, Винниченко видає унікальний твір під назвою «Заповіт борцям за визволення» (в Україні книга буде опублікована у 1991 році). «Заповіт...» – це не лише спогади про події українських національно-визвольних змагань, а глибоке переосмислення пройденого. На обкладинці читаємо: «Винниченко – проти Петлюри, Винниченко – проти Донцова, Винниченко – проти більшовиків». І останнє також є правдою.

Винниченко, як і інші соціал-демократи, спочатку толерантно приглядався до політичних маневрувань більшовиків. Дуже складно було розібратися у справжніх намірах більшовиків. Наприклад, В. Ленін у статті «Україна» давав дуже схвальний відгук про 1-й Універсал

Центральної Ради: «Ні один демократ, не кажучи вже про соціаліста, не зважиться заперечувати цілковиту законність українських вимог. Ні один демократ не може також заперечувати права України на вільне відокремлення від Росії...». Дещо пізніше у статті «Україна і поразка правлячих партій Росії» Ленін заявляв: «Поступіться українцям – це говорить розум, бо інакше буде гірше, силою українців не вдержиш, а тільки озлобиш. Поступіться українцям – ви вікриєте тоді шлях довір'я між обома націями, до братерського союзу їх, як рівних!».

Але пізніше, коли стануть зрозумілими справжні наміри більшовицької партії, Винниченко називатиме Леніна не революціонером, а алхіміком, бо ленінська революція дала не свободу, а жорстоку криваву реакцію, створила систему терору і насилля.

Так що ж заповідає Винниченко «борцям за визволення»? По-перше – це обов'язкове здобуття власної державності. Причому, сили на здобуття визволення слід шукати не у зовнішніх факторах, а у власному народові. Автор зазначає, що орієнтація на зовнішні сили «била нас всю нашу давню і недавню історію, била і не навчила» (3, с. 17).

Щоби мати підтримку власного народу потрібно неухильно дбати про його соціальні інтереси. У «Заповіті ...» Винниченко посилається на показовий досвід національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького: «Поки Хмельницький мав «орієнтацію» на внутрішні сили, на народ, поки зв'язував козацьке національно-державне визволення з визволенням соціальним і політичним всього народу, поки спирався на всебічні інтереси нації, поки голосно і вільно лунав клич «Україна без хлопа і пана», доти він мав перемоги на Польшею та над усіма зовнішніми силами. ... а коли вигнані польські пани почали замінятися панами українськими, вилупленими з козацьких полковників, – так колишній ентузіазм народу, який творив перемоги, почав опадати і Хмельницький почав мати поразки за поразками» (3, с. 13).

Винниченко ставить питання про те, а що ж може спонукати сорокамільйонний народ на боротьбу за національне визволення, за здобуття державності: «Тільки право й змога мати свій самостійний уряд, парламент, міністрів, своє військо, свої школи, свої газети... чи ще щось? В 1917 році так само стояло це питання і ми болюче пам'ятаємо, що вибрав український народ: «самої України без «чогось іншого» він не схотів і пішов за тими, які те «щось» обіцяли йому дати негайно (що вже потім дали, то було потім...). А що саме було те «щось»? Це було, – ще і ще раз згадаймо, – задоволення його економічних і соціальних інтересів... Тепер ми знову стоїмо перед тим самим питанням, і я так само, як у 1917-1919 рр., попереджаю і застерігаю: наша правда і наша сила на орієнтацію в нашому народові. Йому треба догоджати, йому треба обіцяти (і то щиро, чесно, всією душею !) всебічне задоволення його «святого егоїзму». І тоді буде порозуміння, оте злиття з ним, тоді

всім своїм єством він буде за Україну...» (3, с. 107).

Отже, головну причину невдач В. Винниченко вбачав у тому, що українська влада і вся керуюча українська демократія розійшлася зі своїми масами, була «соціально непослідовна, нерішуча, невиразна і несоціальна» (3, с. 15).

В. Винниченко, на думку багатьох дослідників, мав рідкісний талант не лише бачити, а й чути. Тепер необхідно нам почути Володимира Винниченка з усіма його парадоксами. Почути і зрозуміти філософську глибину його слів: «Вірю в тайну найбільшу,- в життя... Не горем, не стражданням, не клопатами буде виміряти вік людини, а днями її радості...» (2, с. 17).

Список бібліографічних посилань:

1. Жулинський М. Володимир Винниченко (1880-1951) / М. Жулинський // Літературна Україна, – 1989, 30 листопада. – С. 3.

2. Винниченко В. Щоденник. 1911-1920 / В. Винниченко. – Едмонтон-Нью-Йорк, 1980.

2. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення / В. Винниченко: Видавниче товариство «Криниця» книголюбів України. – К., 1991. – 127 с.

УДК 94 (477)

Геннадій Миколайович ІВАНУЩЕНКО,

історик Української інформаційної служби, м. Лондон (Великобританія)

РАДЯНСЬКІ ВИДАННЯ У БІБЛІОТЕЦІ АРХІВУ ОУН ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ АНТИРАДЯНСЬКОЇ КОНТРОПРОПАГАНДИ ОУН

Інформаційна війна, як важлива складова частина війни, яка сьогодні ведеться між Україною й Росією, породжує природне бажання знайти аналогії у нашому недавньому минулому, зокрема в історії Українського Визвольного руху. Останніми роками увага дослідників цього питання прикута, переважно, до розсекречених архівів силових структур: Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ, Служби зовнішньої розвідки та ін.

Вони багаті не лише на власні архівні документи, а й на спеціальні навчальні посібники, методичні матеріали для боротьби з українськими підпільними організаціями та їх учасниками. Написані вони у 1930-1950 роки з використанням «конфіскатив» – вилучених в арештованих підпільників ідеологічних, пропагандистських, вишкільних та методичних матеріалів. Чим більше ворог знав про сутність руху, який йому протистояв, тим успішніше з ним боровся.